

Ietje Pauw

WAT LEERT ONDERZOEK ONS?

ONDERZOEK NAAR EFFECTIEF LEESONDERWIJS VOOR ZWAKKE LEZERS

Als je iets over 'lezen' wilt weten, kun je nergens beter terecht dan bij Slavin. Hij is hoogleraar aan het Institute for Effective Education van de University of York in Engeland en directeur van het Center for Research and Reform in Education aan de Johns Hopkins University in Baltimore in de Verenigde Staten en één van de belangrijkste onderzoekers op het gebied van lezen.

Slavin is de auteur en co-auteur van meer dan 200 artikelen en 20 boeken. Hij is psycholoog en heeft zich vooral beziggehouden met het ontwikkelen en invoeren van strategieën die passen bij de onderwijsbehoeftes van alle leerlingen.

In 2011 is een belangrijke publicatie van hem verschenen over effectieve aanpakken voor zwakke lezers in het tijdschrift Educational Research Review. De titel luidt: Effective programs for struggling readers: A best-evidence synthesis. Dit is een zogenaamde review-studie, dat is een studie waarin de uitkomsten van een groot aantal onderzoeken met dezelfde vraagstelling met elkaar worden vergeleken om tot een conclusie te komen.

De aanleiding voor deze review-studie is dat vriend en vijand het grote belang inzien van een goede start van het leesonderwijs. De vraag ligt dan voor de hand om te gaan onderzoeken wat dan de meest effectieve leesaanpak

is om alle kinderen die goede start te geven.

Al langer is bekend dat het schoolsucces in hoge mate afhankelijk is van het leessucces van de kinderen: kinderen die zwak zijn in lezen, mislukken in het voortgezet onderwijs (p. 2). Dit heeft grote financiële gevolgen. Slavin rekent voor dat leerlingen die in de onderbouw niet goed leren lezen heel veel geld kosten, omdat ze bijvoorbeeld:

- terecht komen in het speciaal onderwijs;
- een beroep doen op remediëring;
- blijven zitten;
- in aanraking komen met justitie;
- de school voortijdig verlaten.

Deze gevolgen van het niet goed kunnen lezen, kosten de samenleving veel geld, nog veel meer geld dan de allerduurste interventies op het gebied van lezen die maar denkbaar zijn. Bovendien wordt tegelijkertijd voorkomen dat jonge mensen al op jonge leeftijd voor hun hele leven beschadigd worden. Leesproblemen treden veel vaker op bij kinderen die opgroeien in ongunstige omstandigheden en bij kinderen die tot minderheidsgroepen behoren. Slavin noemt de volgende cijfers voor

Amerikaanse kinderen: 43% van de blanke kinderen bereikt het gewenste niveau, maar slechts 14% van de Afrikaanse, 17% van de Spaanse en 8% van de Indiase Amerikaanse kinderen bereikt dit niveau. Eenzelfde beeld is volgens hem te zien in Engeland en andere Europese landen: er is een grote kloof tussen kinderen uit de middenklasse en kinderen uit zwakke milieus, waarbij de prognoses nog slechter zijn voor jongens en voor kinderen uit minderheidsgroeperingen. Hij concludeert dan ook dat effectieve leesprogramma's belangrijk zijn voor alle kinderen, maar vooral voor kinderen uit zwakke milieus, uit minderheidsgroeperingen en voor kinderen met leerproblemen die vooral afhankelijk zijn van de school om vooruit te komen.

Goed leesonderwijs is dus essentieel voor heel veel kinderen. Daarom heeft Slavin in 2010 met drie andere onderzoekers 97 onderzoeken naar het leesonderwijs met elkaar vergeleken. Om deze onderzoeken met elkaar te kunnen vergelijken moesten ze voldoen aan een aantal eisen:

- betrekking hebben op lezers van 5 - 10 jaar;
- over een van de volgende vier aanpakken gaan: een-op-een-begeleiding, begeleiding in kleine groepjes, groepsinstructie en computerondersteunende instructie;
- de onderzochte aanpak tenminste twaalf weken lang uitgevoerd;
- sprake van een controlegroep;
- deugdelijk onderzoek.

De 97 onderzoeken worden door Slavin e.a. ingedeeld in onderzoeken naar zes verschillende soorten aanpak:

1. een-op-een begeleiding door leraren;
2. een-op-een begeleiding door onderwijsassistenten en vrijwilligers;
3. begeleiding in kleine groepjes;
4. instructie in de grote groep, voorbeelden zijn coöperatief leren, directe instructie etc.
5. instructie in de grote groep gevolgd door extra begeleiding voor zwakke kinderen (verlengde instructie);
6. instructie m.b.v. computerprogramma's.

In het kader van dit artikel is het niet zo relevant om uitvoerig in te gaan op de problemen die Slavin e.a. hebben gehad om alle onderzoeken te achterhalen (p. 5-6), te beoordelen op wetenschappelijke kwaliteit en statistische relevantie (zie de paginalange tabellen op p. 10-11, 13-18 en 20). Voor het leesonderwijs zijn vooral de conclusies heel erg belangrijk.

Dit zijn de conclusies van Slavin e.a.:

1. Een-op-een-begeleiding is echt effectief voor zwakke lezers. Die begeleiding moet dan wel worden gegeven door leraren, want die is effectiever dan de begeleiding door onderwijsassistenten en vrijwilligers. Bij de begeleiding moet het accent liggen op de klank-teken-koppeling.
2. De een-op-een-begeleiding is nog effectiever als in de klassikale instructie ook de klank-teken-koppeling centraal staat.
3. Als die klassikale instructie aangevuld wordt met coöperatief leren en een hele gestructureerde en systematische aanpak van de klank-teken-koppeling dan is een sterke verbetering van de leesresultaten van zwakke lezers te zien, maar ook de andere leerlingen profiteren hiervan.
4. Ondersteunende computerprogramma's hebben weinig invloed op de leesresultaten.

Deze resultaten laten dus zien dat de beste leesaanpak voor zwakke lezers bestaat uit:

- een hoog-gekwalficeerde klassikale instructie;
- gevolgd door een een-op-een instructie door de leraar voor die lezers die ondanks die hooggekwalficeerde klassikale instructie toch nog leesproblemen hebben.

Deze studie benadrukt het belang van de instructievaardigheid van de leraar, zowel bij de klassikale aanpak als in de een-op-een-benadering. In hun review-studie laten Slavin e.a. overtuigend zien dat trainingen aan leraren om de instructievaardigheid te verbeteren direct effect hebben op de leesresultaten van hun leerlingen.

Een opvallende uitkomst is dat Slavin e.a. weinig positieve effecten zien van ondersteunde computerprogramma's voor zwakke lezers. Een goede instructie van de leraar voor de zwakke lezer is volgens Slavin e.a. veel effectiever dan het oefenen op de computer.

Slavin heeft een optimistische kijk op de effectieve aanpak van het lezen voor zwakke lezers: elk kind kan leren lezen, als hij maar de juiste instructie krijgt. En hier heeft elk kind recht op!

Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.bestevidence.org. U kunt zich aanmelden voor een nieuwsbrief, ook de review-studie van Slavin e.a. kunt u hier vinden, evenals evaluaties van Amerikaanse en Engelse leesprogramma's.

Slavin, R.E., Lake, C., Davis, S. & Madden, N.A. (2011). Effective programs for struggling readers: A best-evidence synthesis. *Educational Research Review*, 6, 1-26.